

טַרְטֶרֶת הַדּוֹרוֹת

SHARSHERET HADOKOT

כרך ז' מס' 1

החברה הגניאלוגית הישראלית

ינואר 1993

תוכן העניינים

	עמ'
דבר המערכת	.1
החברה ופרסומיה	.1
ההרצאות הבאות	.1
ההרצאות ששמענו	.2
משפחת א"ל פרומקין ופעולותיה של קרן פרומקין - דניאל אופיר	.2
סיכום "עץ חצוי-קטוע ענפים - משפ' קרא-קארו" - חוה אגמון	.3
מתחום הפעילות של חברינו	.5
המרכז לחקר משפחת רפפורט - דר' חנן רפפורט	.5
הכנסתי את בני משפחתי למחשב של בית התפוצות ול- People Finder - אסתר רמון	.6
דו"ח מסמינר לגניאלוגיה יהודית במוסקבה - סליאן אמדור זק	.7
"החוויה היהודית של ניו יורק" - צמח יעקובסון	.9
Family Finder של חברתנו - דרכים לקידום המחקרים של חברינו - שלמה ברנדווין	.10
ספרים שהופיעו	.10 & .XII
לקט ידיעות	.12
לקט מהעתונים הגניאלוגיים בצרפת - מטילדה טג'ר	.12
לקט מהעתונים הגניאלוגיים בארצות הברית - הרולד לואין	.XIV

דבר המערכת

בעלון זה תמצאו דיווחים מעניינים מהפעילות הגניאלוגית של חברינו וגם תאור מפורט על סמינר לגניאלוגיה יהודית במוסקבה על ידי סליאן אמדור-זק ממערכת "אבותינו".

אנו מזמינים את כל חברינו להיות פעילים בחברתנו.

זכרו! ב-1994 ירושלים תארח את הסמינר הבין לאומי לגניאלוגיה יהודית.

רות רגבי ואסתר רמון

החברה ופרסומיה

"שרשרת הדורות" מוצא שלוש פעמים בשנה ע"י החברה הגניאלוגית הישראלית, הרב עוזיאל 50, ירושלים 96424, טל: 02-424147.
סימן הזיהוי הבינלאומי של העלון ISSN 0792-5751

חוברת "תולדות ומעשים" - 10 ש"ח ולחברים 5 ש"ח
חוברת "לבית אבותם" 3-4 - 20 ש"ח ולחברים 18 ש"ח
חוברת "לבית אבותם" 5-6 - 30 ש"ח ולחברים 28 ש"ח

דמי החבר לשנת תשנ"ב - 90 ש"ח או 100 ש"ח בשני תשלומים.

ההרצאות הכאות

חברנו אמנון גאבר - כיוונים חדשים בחקר משפחת יפה	יום ד' 20.1.93
חברנו גדעון יער כהן - קשרי מסחר על בסיס משפחתי של יהודי אמסטרדם	יום ד' 24.2.93
חברתנו לאה הרטום - תולדות משפחת הרטום באיטליה	יום ד' 14.3.93

ההרצאות מתקיימות בימי ד' בשעה 19.30. הספרייה פתוחה משעה 18.00.
אולם "מבקשי דרך", שד' שי עגנון 22, ירושלים.

הרצאות ששמענו

משפחת א"ל פרומקין ופעולותיה של קרן פרומקין דניאל אופיר

הרצון להכיר את קורותיה של משפחת פרומקין, לתעד את תולדותיה ולקיים מיפגשים משפחתיים לעיון במורשת המשפחה - התעורר בימי מלחמת יום הכיפורים, על רקע המשבר המורלי שחל בציבור. במהירה התברר לנו כי הגניאלוגיה מפותחת במשפחתנו מזה דורות, כשהדמות הדומיננטית בחקר האישים והמעשים בדורות עברו היה הרב ר' אריה לייב פרומקין מקובנה. הוא בא לארץ הקודש בגפו בשנת תרל"א (1871), והקדיש שנה לתקר תולדות חכמי ירושלים. הוא ריאיינ את ותיקי העיר, העתיק את הכתוב על המצבות בהר-הזיתים, ואף שיקם ושיפץ מכספו מצבות שחוקות. את פירות מחקרו פרסם בספרו "תולדות חכמי ירושלים", שיצא לאור בראשית המאה ב-4 כרכים.

שורשיה של משפחת פרומקין

במבט של 500 שנה לאחור, מוצא המשפחה מפראג, בהתמזגותן של משפחות שונות וביניהן ברודא, הורוביץ, המהר"ל מפראג, עקיבא כ"ץ, תאומים ואחרים. לאחר כ-15 דורות אנו מוצאים את הרב אריה לייב פרומקין, בנה של פרומא ברודא מקלם שבליטא (על שמה - משפחת פרומקין) ושל ר' שמואל מקלם. שניהם עלו לירושלים במאה הקודמת ונטמנו בבוא יומם בהר-הזיתים. תולדותיהם נכתבו בספרו של א"ל פרומקין "תולדות אליהו" ובספרו של ד"ר עמנואל אטקס "ליטא בירושלים". אם נרחיק לכת לימים שלפני גירוש ספרד - נמצא את השורשים של משפחת הורוביץ בשושלת ידועה ממשפחת הלוי בגירונה ובפרובאנס, ואת אבותיו של המהר"ל בחכמי בבל. משפחת ברודא נוסדה כנראה בעיר ברוד שמזרח לפראג, על ידי צעיר בשם שאול, אלי פליט מגזירות ת"ח ות"ט.

תרומתו של הרב א"ל פרומקין

כציוני מבית מדרשו של הגאון מווילנה, וכעוזרו האישי של ר' ישראל סלנטר-מייסד תנועת המוסר - מקובנה, נאבק פרומקין נגד ההגירה של יהודי רוסיה לאמריקה מצד אחד, ונגד התלות ב"חלוקה" מצד שני.

בשנת תרמ"ג (סוכות 1882) הוא עלה יחד עם בני ביתו לארץ והצטרף ביהוד אל הוועד של מייסדי פתח תקווה. אבל בנה בית אחוזה גדול בפתח-תקווה - הבית הראשון לאחר חורבנה של המושבה. הוא למד את רזי עבודת האדמה והעסיק עצמו שעות רבות כפועל חקלאי במשקו לצדם של פועלים יהודיים ששכר - מבני העלייה הראשונה - למפעל הנטיעות. בביתו רחב הידיים הוא ייסד בית ספר (1886) והנהיג בו גם לימודי חקלאות וניהול משק.

בגלל קשיי הקיום נסעו הפרומקינים לאנגליה ב-1894. מצאצאיו שם - שמואל סגל שהיה חבר בבית הלורדים והרב דר' יונתן זאכס המכהן כרב ראשי של אנגליה וחבר העמים הבריטי.

בסוף ימיו שב א"ל פרומקין עם רעייתו מאנגליה לפתח תקווה.

הקרן הקיימת הדפיסה בול זכרון עם דמותו על רקע בית האחוזה המרווח שבנה במושבה לצורך שיקומה ובנייתה מחדש. בספר היובל (50 שנה) לפתח-תקווה מוקדש למפעלו פרק רחב-ידיים, אולי יותר מאשר לכל דמות אחרת בתולדותיה של אם-המושבות. הוא היה רב ואיש הגות, חוקר וסופר, ועם זאת איש מעשה ציוני - איכר וחלוץ.

בני המשפחה הרבים בארץ והעולים מכריטניה הקימו את קרן פרומקין לחקר תולדות המשפחה.

קרן פרומקין ופעולותיה

מזה כעשרים שנה מקיימת הקרן:

1. ימי עיון על תולדות המשפחה, משולכים בדרך כלל במיפגש שנתי ביום העצמאות או בחול המועד פסח.
2. הדפסה מחודשת של ספרי משפחה ישנים.
3. מחקרים על תולדות המשפחה ופרסומם בספרונים המחולקים בין חברי הקרן, כולל

4. טיולים וסיורים בעקבות ראשוני המשפחה.
5. חידוש ושיקום מצבות של ראשוני המשפחה.
6. הצבת לוחות זכרון באתרים בעלי ערך בהיסטוריה המשפחתית.
7. הוצאה לאור של ידיעון משפחתי ובו תמצית מידע היסטורי, חדשות משפחתיות, ברכות והספדים - בעברית ובאנגלית.
8. הדפסה (מדי 5-7 שנים) של מדריך השמות והכתובות, בארץ ובחו"ל.
9. הדפסת מעטפות זכרון לציון אירועים מיוחדים במשפחה.
10. הענקת מדליה שנתית "מדליית אריה הזהב" לבן משפחה הראוי לשבח ולציון על תרומתו לקהילה בעשייה או במחקר לעידוד הרציפות של דרכו של א"ל פרומקין.

סיכום "עץ חצוי-קטוע ענפים - משפ קרא-קארו"
מוקדש לזכרו של הרברט קארו ז"ל - פורטו אלגרה, ברזיל 1991
חנה אגמון

עבודתו הגניאלוגית המקיפה והמעמיקה (באנגלית) של ד"ר פ. יעקבי, על משפ. קרא/קארו (1988) שקדם לי במחקר, יצר בשבילי כעין משענת אמינה וקרב קפיצה גם יחד.

מקורות וגלגולי השם קרא/קארו: כבר במאה ה-2 וה-3 לספירה, ניתן לאדם שידע לקרא כנוי/תואר שתאר את התמחותו/מקצועו במקרה זה - יהודי, קריין מומחה בטעמי המקרא ומורה נקרא "קרא". במאה ה-8 השם קיבל פירוש שונה, שציון את כת ה'קראים'. יותר מאוחר השם היה למושג השווה ל'חזן' או 'שליח ציבור'. במאה ה-11-12-13 חיו יהודים בשם זה בצרפת, בה גם קיימת עיירה בשם 'קארו'. אבל לא נמצאה סיבה לקשר בין אישים אלה והעיירה הצרפתית הקטנה. גם בעדה התימנית בארץ נפוץ שם זה, אבל הם אינם מייחסים עצמם למר"ן. לא כמו בתו"ל, בארץ בני המשפחה לא כל כך מודעים לעובדה שהשם 'קארו' נפוץ מאד גם בעולם הלא-יהודי, בעיקר בספרד, באיטליה ובארצות דרום אמריקה הקטוליות. האקדמיה להסטוריה בבוגוטה, קולומביה מציינת שהשם 'קארו' מקורו בחבל הבסקי של ספרד. במאה ה-11 הם היו בין ה"כובשים" - ה-CONQUISTADORES ששחררו את VALENCIA, MALLORCA, MURCIA מהשלטון המוסלמי וגם היוו את האינטליגנציה הספרדית ובה סופרים, משוררים, מדענים פוליטיקאים, ומדינאים. כמו כן יש סברה שה'קארו' הראשון שהגיע לקולומביה FRANCISCO JAVIER CARO היה יהודי.

בני משפ. קארו ועיסוקיהם - לפני האינקוויזיציה

ה'קארו' היהודי הספרדי המוקדם ביותר עליו יש לי תיעוד שמו לוי בן יצחק HIGO (בן) קארו מסלמנקה שכתב ואייר בצבעים עבור הרופא המלומד ר' מנחם בצלאל את 'מורה נבוכים' של הרמב"ם בשנת 1348; העותק היחיד בו מוזכר שם האמן ותאריך. בספר "ההיסטוריה של היהודים בספרד" מאת פרופ. י. בער (מהדורה אנגלית) מוזכר בן משפ. קארו מטולדו שלא כדרכה של משפחה זו, היה גובה מסים אזורי מטעם השלטונות.

חידת המוצא וה'עץ' החצוי

המר"ן ר' יוסף קארו בעל ה"שולחן ערוך" (1488-1575) היה לי כמגדלור בראשית דרכי הגניאלוגית ובכל ראיון ותשאול עם בני וצאצאי המשפחה שאלתי אם הם מייחסים עצמם אליו. מאז שסיים ד"ר יעקבי את עבודתו על משפ. קארו אני נזהרת בשאלה זו יותר. וכך כותב ד"ר יעקבי: "על סבא רבא-הראשון בשושלת הידע עליו עמוס. האם היה שמו 'אפרים' או 'יצחק', האם חי בטולדו או במקום אחר בספרד או מתוצה לה בצפון צרפת? למעשה, על מוצאו של המר"ן אין לא רק תעוד הסטורי, אפילו מסורת משפחתית - אין! לעומת זאת, במשפ. קארו האשכנזית קיימת מסורת מושרשת עמוקה על קשר בין שתי המשפחות. לא במובן של מקור משותף אבל על חיבורם של שני זרמים. אכן 'עץ' חצוי! והוא מסכם: משפ. קארו הספרדית... כל זמן שאין סימוכין להיפך - תחשב כבלתי שייכת למשפחה האשכנזית!!" נושאי השם קארו, אתם אני בקשר הגיבו בתדהמה ואכזבה, אבל המצב בשטח בהחלט תאם את נסיוני והוכיח עצמו במציאות.

תעדו (גם!) את הנשים!

גולדה אוגוסטה קארו-כהן בתו הצעירה של ר' יוסף חיים קארו, רבה של העיר WLOCLAWEK בפוזנן תחת שלטון פרוסי היתה סבתא רבא שלי. בינה לביני מבדילים 4 דורות ממין נקבה. ז.א. בת-של-בת-של-בת-של-בת שכולנו מלבד הראשונה כבר נולדנו עם שמות שונים ולאחר שנישאנו, אבד לנו גם הוא. לגברים אין בעיות כאלה. לכן

כאן המקום לבקש מכל המתעדים, שלא כבעבר, אנא, תעדו את אימותיכם, אחיותיכם, דודותיכם, וסבתותיכם בשם המלא גם אם אינן יכולות להמשיך ולשאת את שמות אביהן אחרי הנישואין, כדי להקל על תיעוד המשכיות מאומתת.

ציליה קארו-אחותה של גולדה - נישאה לאיש מבית לוי שטיקגולד מוורשא, "לאשר לא הלך בעצת ישרים, כנאות לבני משפחת אביה", הלכה מביתו ולא היתה לאיש אחר, ושבה לבית אביה בבנעוריה ותהי אומנת את בנה אשר ילדה לבעלה ע"צ (על צד) הנימוס והטוב בעיני אלהים ואדם". (ציטוט מתוך "עץ אבות 1891) ברשותי כתב היד של חיבורה - "AUFSTAND DER POLEN IN RUSSLAND" - 1860 "בו מילא אביה ר' יוסף חיים קארו מולצלווק תפקיד נכבד כשתדלן לפני השלטונות הרוסיים. המאמר הופיע ב-YIVO ANNUAL OF JEWISH SOCIAL SCIENCE 1965.

ה"עצים" למיניהם: מדודני ה-3 ד"ר היינץ אלברט קארו (ברלין - ת"א 1909-1983) ירשתי כתב-יד הכתוב עברית במקור "עץ אבות" תרנ"א -1891 ב-ולוצלווק) שחיבר פרופ' להיסטוריה יעקב קארו - אחיה הבכור של סבתא רבא גולדה אוגוסטה, ובעל 4 כרכים מתוך 8 של "ההיסטוריה של פולין. "עץ אבות" תורגם גם לגרמנית בשם "FAMILIEN CHRONIK DES HAUSES CARO" בכת גוטי - 1920. "עץ" נוסף תובר בשיקגו, ארה"ב ב-1962 במתכונת מפוארת אבל גם בעל שגיאות רבות, ונקרא "CARO LINEAGE". ה"עץ" הנותיק מכולם נמצא בספרו של ר' אברהם קרא "איל המלואים" בו העתיק ב-1845 את "ספר היחוס ממשפ' קרא" של סבו! ר' יהודה אריה לייב לוין קרא "החריף". (?1747-1830) המלומד הצרפתי ד"ר ר' אליקים כרמולי (1802-1875) בספרו "עורבים ובני יונה" (1862) קטל שמות שונים המוזכרים ב"ספר היחוס" במילים בוטות באומרו "הוא) בדה מליבו ברירה חדשה, שלא היתה ולא נבראה". ההתרעה של ד"ר כרמולי היתה כקול הקורא במדבר שרוב החוקרים שבאו אחריו התעלמו ממנו ביודעין או בלא יודעין, והמשיך להיות מועתק בצורה עיוורת במשך יותר מ-150 שנה! מחוסר רשימות נוספות היווה "ספר היחוס" של ר' יהודה א.ל. לוין קרא - "החריף" נתון יסוד בלתי מעורער ובסיס לכל הסטוריון משפחתי מאז.

דבר עבודתי

אינני עוסקת בפלפולי התאמה של רשימת רבני קארו מ"ספר היחוס" המושמץ - אלא במציאת ובדיקת ציטויות של חוליות חדשות חסרות ונוספות. כדי לנסות לגשר ולסתום פערים וחללים רבים מאד פיתחתי לעצמי 3 מישורים בהם אני עובדת במקביל. (א) ראיון אישי עם 'מועמדים' בעלי השם 'קארו' או צאצאיהם בארץ, או משלוח בדואר של שאלון מיוחד שחיברתי למטרה זו. (ב) התכתבות עם בני משפחה בכל קצוות תבל - אוסף של יותר מ-1000 מכתבים (בתלי מסובסדים) מארגנטינה, טזמניה ועד זימבבווה (היא רודזיה לשעבר) באפריקה, אוסטרליה וניו זילנד, כללתי גם את אלה שעדיין שומרים על שם 3 דורות, ושאינם יותר יהודים, אבל מודעים היטב למורשתם היהודית - לעומת יהודי מתועד אחד ששינה את שמו ל-CARR בארה"ב, (ג) מקורות ביבליוגרפיים. מלבד יוצאים מן הכלל מעטים, לא התברכתי במשפחה משתפת-פעולה, וקשה לאמר שמתלהבים להתראיין, בודאי לא לכתוב מכתב או למלא שאלון בו אני מבקשת מידע שצריך להשיג ממקורות שונים או אפילו תאריכי לידה של צאצאים הגרים עדיין בבית! החשדנות - מה אני עלולה לעשות עם המידע ה"פרטי" המקודשת הם לא פעם מכסות על חוסר מעש ו/או עניין. קרה לי שעבדתי על בני משפחה כאלה יותר משנתיים. בפיתוח סגנונות שונים ורגישות אני כותבת מכתבים בעברית, אנגלית וגרמנית, מצרפת כרטיסי ברכה של חגי ישראל ונופי הארץ, שבסופו של דבר "מכניעים" את רוב 'קורבנותי'. 55 התיקים בקלסרים שלי - מייצגים את קטעי-הענפים המתועדים של משפחתי מאדם אחד ועד כמה עשרות.

רוחות חדשות מנשבות

האמנציפציה שינתה את פני היהדות האירופית במאה ה-19 וה-18. כתוצאה משוויון זכויות אזרחי וביטול הגבלות חוקיות, היא היתה מאיץ לפתיחות גם באזורים בהם ישבו היהודים סגורים, מרצונם להתכבד. בעקבותיה לא היתה עוד הרבנות משאת נפשם היתידה של צעירי משפ קארו. היתה זו העזה לא קטנה ללכת אחרי משאלת ליבם, במקום להמשיך מסורת אבות רבנית מפוארת ולצאת מהחממה, מנודים מסכיבתם ומשפחותיהם. בלי פרוטה בכיס הם כיוונו את כשרונותיהם לרפואה, למדעים, לתעשייה הכבדה לאומנויות ועשו חיל שבחלקו מתועד באנציקלופדיות היהודיות, אבל אם ניתן להיתחקות על רקעם המתועד אנו מגיעים - עם או בלי דם ספרדי - אל כור מחצבתם בפולניה ובגרמניה, עד תחילת מלחמת העולם ה-2.

דמויות

לסיום, בחרתי להרחיב על 2 דמויות מעניינות מהגלריה האנושית שקמה למש' קארו במרוצת הדורות. הראשונה מתוארת בהספד של נ. ליפמן, על בן משפחה בעל זכויות רבות ששמו דוד קארו, פוזנן (1782-1839). הוא היה מחנך, רפורמטור, ופולמוסן שנאלץ לאכול מרורים במלחמתו להכניס חידושים ורעיונות שלא תאמו את המקובל באזור, בקרב היהודים, מימים ימימה והלך לעולמו כתוצאה משברון לב ואפיסת כוחותיו הפיזיים והנפשיים גם יחד. הדמות השניה - שהתגלתה לי כתוצאה של איזכור יעקב זליג קארו ב"עץ אבות" של שנת תרנ"א (1891) שהיה לרופא, ככתוב, היגר למדינת אוסטרליה אבל שם העיר המוזכרת בה התיישב, נמצאת ב-ניו זילנד! תארתי דרך חתחתים של שנתיים כדי לעלות על עקבותיו, שבסופה אני נעזרת ע"י נכדתו הניו זילנדית בת ה-82 של ד"ר יעקב זעליג קארו יליד פלוצק שבפוזנן, ממנה ביקשתי וקיבלתי את תמונת מצבתו עליה נחקק "הוא היטיב עם העניים".

המרכז לחקר משפחת רפפורט - תנן רפפורט

כאשר בקשתי הגב' א.רמון לכתוב-משהו על עבודתי, השבתיה כי העבודה אמנם רבה אך אין עדיין משהו לדוות. אולם, עם היענותי לפנייתה, ובנסותי עתה לסכם משהו הריני מוצא עצמי שטוף בים של אירועים. ובכן, ראשית עלי לציין שהנני אוסף תומר על כל הרפפורטים בארץ ובעולם. כל משפחתי הקרובה והידועה לי, הושמדה בשואה ואין אני יודע כלל על ניצולים. כאשר התחלתי להתעניין בנושא, ידעתי כבר על קיומם של מספר פרסומים בנושא משפחת רפפורט. ידידתי, הגברת רודה כהן, הפנתה אותי אל ד"ר פאול יעקובי. את אשר מצאתי אצלו קשה פשוט לתאר. החומר הרב והמסודר על המשפחה, בערך עד אמצע המאה ה-19, פרי שנים רבות של מחקר מאורגן ושיטתי הדהים אותי. אך מה אוסיף ואתאר את עבודתו המופלאה של חוקר זה, בפני חברי החברה הגניאלוגית הישראלית, אשר מכירים מנסיונם האישי, את עבודתו רחבת ההיקף, העומק והיריעה. כמו כן נעם לי מאוד יחסו החם והאוהד לאדם הדיוט כמוני בשדה המחקר הגניאלוגי. הוא לא חסך מזמנו ותשומת לבו. עזרתו בנושא זה לא תסולא בפז.

ובכן, על בסיס עבודתו של ד"ר יעקובי, כתבתי לכל הרפפורטים אשר מצאתי בספרי הטלפונים של ישראל (כ-750 במספר), דיווחתי להם על מימצאיו, הודעתי על ייסוד המרכז לחקר משפחת רפפורט, ביקשתי מהם לעזור בהשלמת התמונה ב-150 השנים האחרונות ואף סיימתי בהצעה שנוכל לארגן פעם כנס כללי של המשפחה באם יתעורר העניין בכך. ההיענות הקיפה בערך 10%. חלקם ענו מיד על השאלון אשר שלחתי להם. אחרים התקשרו, עודדוני בעבודתי, והבטיחוני לשלוח את החומר אשר בידם, אולם עשו זאת רק לאחר נידנודים טלפוניים רבים.

לאחר כשלושת רבעי שנה, התקשר אלי פרופ' הלברכט, סיפר לי שמע על עבודתי והיות שהוא, יחד עם בית התפוצות, מארגנים כנסים של משפחות חשובות בישראל הרי הוא מציע כי יכנס כנס של משפחת רפפורט והוא מבקשני לעזור בנושא זה. כמובן שעניתי בחיוב רב. בית התפוצות פרסם מודעה ונשלח מכתב, לפי הכתובות שבידי, על התכנסות של רפפורטים במסגרתו. הכוונה היתה שיבואו מספר אנשים המתעניינים בנושא, ומתוכם נבחר ועדה מכינה לכנס ארצי. במקום המספר המצומצם לו ציפינו, באו כמאתיים איש. היו במפגש מספר הרצאות ונתבקשו מתנדבים לועדה מכינה. הועדה התארגנה, התקיימו מספר מפגשים, אולם בגלל צוק העתים נדחה בינתיים הכנס. המגעים הנרחבים שלי בקשרים עם משפחות רפפורט בארץ ובעולם מתחילים להניב פרי. ראשית, הופתעתי למידת הפיזור של המשפחה ברחבי העולם. ידעתי, עד היום, על פיזור של המשפחה באזורי אירופה המזרחית, התיכונה וארה"ב. אולם מה רבה היתה השתוממותי כאשר מצאתי את המשפחה אף במזרח הרחוק. מידע על בני המשפחה מגיע אלי אף... מבנדונג שביווה ומסומטרה.

הסיפורים על הקשרים הרבים והמעניינים רבים מספור.

הנה, למשל, מתקשר אלי מישהו אשר אינו נושא כיום את שם המשפחה, והוא מספר על עץ משפחה שהתגלגל עם נדודי המשפחה ולאחרונה... (בשנות העשרים של המאה), נדד לארה"ב לשיקגו. אין הוא יודע את כתובות ושמות האנשים שם מלבד השם רפפורט. "שמא יודע אני דבר על עץ יוחסין זה?"... ואחר, אשר גילה זה עתה בביקורו האחרון בהונגריה, מספר מכתבים המאשרים את שם סב הסב אשר עלה ארצה בסוף המאה שעברה, "שמא יודע אני

דבר עליו? ... היות וסיפתי במפגש בבית התפוצות, ששמעתי במשפחתי כי אנו יוצאי תלציו של הרב שלמה יהודה רפפורט-שי'ר המפורסם (לבוב-פראג, 1790-1868) קיבלתי כבר מספר פניות ו"עצים" מאנשים ה"מוכיחים" או אחרים ה"משערים" שהנה קשרי משפחתם מתקרבים אל היעד המיוחל של השי'ר... והנה פרופ' מכובד אשר קשרי משפחתו נותקו, בשנות השלושים, עם בן המשפחה מסיביר בעקבות התכתבות בלתי זהירה בתקופת סטלין, "שמה הגיע אלי כתובת או שם כזה מהאיזור ההוא?". ואחרת, שהיא אולי היורשת היחידה לבן משפחה שמת עירי בארץ, אך לא תוכל לממש את הירושה אלא אם יוכח שלהוריו של אותו אדם לא היו ילדים נוספים וכי הם מתו בשואה, "אולי ברשימות שבידי יש משהו שיכול לעזור להם?". או נשיא חברה חשובה בארה"ב המודיעני שלשופט, בן משפחתו, יש כל החומר על המשפחה והלה מודיעני שאין לו כלל ענין במשפחה ותולדותיה!... או אחר, אשר אינו נושא את שם המשפחה, המטלפן אלי מלונדון ומודיעני כי הוא בא לירושלים ומביא לי צילום 2 תמונות שמן של גבר ואשה, התלויות בביתו, ולפי המסורת במשפחה הן של רב ידוע בשם רפפורט, מלפני כ-10 דורות. הם יוצאי תלציו, אבל אין הוא יודע דבר נוסף "שמה אוכל לזהות את התמונות ולספר לו יותר על שורשיו? ... או עורך עיתון מארה"ב המטלפן אלי ומחפש את שורשיו מפני... שבין היתר, בתו חולה במחלה שרק יהודים חולים בה והרי הוא "מחפש האם בדורות קודמים במשפחה היה מי שהיא שחלה במחלה זו? ...", וממוזיאון מחנה ההשמדה במידאנק מוסרים לי את שמות הרפפורטים אשר נרצחו שם, אולם בכדי לקבל את אותה הרשימה ממוזיאון מחנה ההשמדה באושוויץ, שהיא ודאי גדולה ורחבה עד אין ספור, אצטרך לשלם להם \$500.... וכן הלאה וכן הלאה. מענין! מענין!

לצורך העבודה וההתקשרות עם בני משפחה נוספים בארץ, הועתקו גם הכתובות והטלפונים של הרפפורטים מספרי הטלפון הפנימיים של הקיבוצים. כמו כן הועתקו, מספרי הבוחרים בישראל, הכתובות של כל אלה אשר נשאו בעבר, ונושאים עתה, את שם רפפורט. בכך התאפשר לקבל את כתובות אלה אשר אינם ידועים בספרי הטלפון, וכן את שמות הבנות ממשפחות אחרות אשר התחתנו לתוך משפחת רפפורט. בידי נמצאות כרגע הכתובות של כל הרפפורטים באוסטרליה, ניו זילנד, דרום אפריקה, מקסיקו, קנדה, איטליה, הולנד ולונדון. הריני מחכה גם לכתובות של אלו מאנגליה, גרמניה, צרפת וארה"ב.

העבודה הרבה, ההתכתבויות, הטלפונים, המחשב, המדפסת, התוכנות והספרים אשר קניתי לצורכי ה"מרכז", "גזלו" מכיסי, עד עתה, כסף רב מאוד. אני מקווה שבמקום ובזמן כל שהוא, יימצא המצנט שיאפשר את המשך העבודה, (שמרתי על כל הקבלות), כך שכאשר תגענה כל הכתובות אוכל במשנה מרץ לדבר ולהתכתב עם כולם ברחבי העולם ולאסוף את החומר הרב אשר מצוי בכל אתר ואתר. ואם לא יימצא המצנט המיוחל...??.., אעשה את אשר עשה הרשלי מאוסטרופולר (בסיפור הידוע)... אמשיך בכוחות עצמי ומתקציבי להתכתב לאט לאט, לטלפן ולדבר עם כל העולם ולהכניס את המידע למחשב בבוא העת.

ד"ר חנן רפפורט.
21 שמואל הנגיד, ירושלים 94592
טל: 02-234138

**"הכנסתי את בני משפחתי למחשב של בית התפוצות!
ול-Jewish Genealogical People Finder
אסתר רמון**

כפי שפורסם בחוברות קודמות פרסמתי ספר בן 183 עמודים על משפחת הומבורגר מקרלסרוהה. הוא כולל למעלה מ-2000 צאצאים ב-13 דורות של לב הומבורגר שהגיע לקרלסרוהה ב-1721.

בעקבות המאמר של חברנו הרולד לואין "נכס ההסטוריה המשפחתית מתחנן לשימור" ב"שרשרת הדורות" כרך ה' מס. 1 החלטתי להכניס את כל הפרטים על בני המשפחה למחשב של מרכז "דורות" בבית התפוצות.

כדי לעודד את הקוראים ללכת בדרך זו אתאר את שלבי העבודה:

1. הכנסת הנתונים בתוכנה "Personal Dorot Software for Jewish Genealogy" בהוצאת בית התפוצות בבצוע חברנו גבי שאמשון. לי זה לקח במוצע 20 שעות לשעה. כך שכל העבודה הסתכמה ב-100 שעות בערך.
2. ברשותי מחשב תואם IBM בלי דיסק קשיח. לכן העליתי את החומר על 5 דיסקטים.
3. העלאת כל הנתונים על דיסק קשיח והפיכתם ל-GEDCOM. זאת ביצע בשבילי גבי שאמשון. אבל לדבריו גם מרכז "דורות" מוכן לעשות זאת.
4. הכנסת הנתונים למחשב של מרכז "דורות". פעולה חשובה זו נעשית כיום חנם.
5. שלחתי את הדיסק GEDCOM גם לגרי מוקוטוף כדי שיכניס את הנתונים גם ל-People Finder שלו. קיבלתי כעבור שבועיים תדפיס של כל השמות שהכנסתי (28 עמודים). ואחרי שבועיים נוספים, לאחר בדיקת המחשב שם, קיבלתי כתובות שני אנשים שברשימותיהם מופיעים שמות זהים לאלה שברשימותי.

לאחר הכנסת הנתונים מוכן מרכז "דורות" לספק את התדפיסים הבאים תמורת תשלום:

- א. אישור רשמי שהנתונים הוכנסו למחשב. המחיר \$10
- ב. לוח צאצאים כתוב (ללא שרטוט). \$0.5 לדף
- ג. תדפיסים של 3 דורות עבור אנשים מסוימים לפי בחירת המבקש. \$1 לדף
- ד. סיכום רשימת כל הנרשמים. \$0.25 לדף

- אני ממליצה לחברים ללכת בדרך זו מסיבות אלה:
1. מרכז דורות בודק בעזרת המחשב אם נכנסו טעויות "שאינן מתקבלות על הדעת" ומתקן אותן.
  2. זו דרך טובה לשמור את החומר לדורות הבאים.
  3. יש סיכויים שיתגלו קשרים עם אנשים נוספים דרך המחשב.
  4. הכנסת הנתונים לתוכנה הנ"ל נוחה ותוך כדי העבודה גיליתי עוד טעויות שלא הצלחתי לגלות בהגהות האין סופיות לקראת הדפסת הספר.
  5. הרגשת סיפוק בגמר התהליך היתה גדולה.

הערה: אפשר להכניס את הנתונים גם בכל תוכנה אחרת בתנאי שיש בה GEDCOM.

גניאלוגיה יהודית במוסקבה!

כדי להדגים את השינויים בתחום הגניאלוגיה היהודית בחבר העמים החלטנו להביא כאן את תרגום המאמר של סליאן אמדור זק שהופיע ב"אבותינו" כרך VII מס.3.

דו"ח מסמינר לגניאלוגיה יהודית במוסקבה

שני הסבים שלי ברחו מהצבא כאשר הם עזבו את רוסיה. אם מישהו היה מספר להם שנאחד הימים תהיה מדינה בשם ישראל, שתהיה לה שגרירות במוסקבה ושנכדתם תרצה על גניאלוגיה יהודית במרכז התרבות של שגרירות זו - הם לעולם לא היו מאמינים זאת.

אני בקושי האמנתי זאת בעצמי ועצם הרעיון גרם לדמעות בעיני כשפתחתי את הסמינר הרוסי הראשון על גניאלוגיה יהודית שהתקיים ב-5-9 ביולי 1992 במוסקבה. במשך כל השבוע שררה אווירה של "הסטוריה בהתהוותה". בסיום הסמינר נוסדה החברה לגניאלוגיה יהודית במוסקבה שנשיאה בפועל הוא דר' אלכסנדר קרוניק, מארגן הסמינר.

הארוע התקיים בחסות הוועד, ארגון הגג של הארגונים היהודיים בברית המועצות לשעבר. השתתפו 50-60 איש מכל האימפריה - מסיביר, אוקראינה, פטרסבורג ומהרי קוקוז. טווח הגילים היה גדול והיה מספר רב של אקדמאים. אפילו AROS, השרות למחקר גניאלוגי שהוקם על ידי הארכיונים הרוסיים, שלח אחד הגניאלוגים המקצועיים שלהם (לא יהודי). ביום האחרון כאשר הרצה הרולד רוד מושינגטון על פענוח מצבות יהודיות גילו כולם התעניינות רבה ורשמו בלהיטות. אתר כך העיר פרופסור מתקרב שהוא לא היה מודע לכך כמה עליו ללמוד.

בארצות הברית אנו רגילים לקשיים במחקר גניאלוגי באוכלוסיה שנותקה משורשיה בגלל ההגירה, אבל שום דבר לא הכין אותי לכך באיזו מידה נתקו 70 שנות השלטון הבולשביקי את היהודים הרוסיים משורשיהם.

רוב השאלות היו שונות מהשאלות הטיפוסיות: "איפה אפשר למצוא...". נדהמתי כאשר פסיכולוג שאל אותי כיצד יוכל לגלות את שם המשפחה המקורי שלו. הוסבר לי שאחרי המהפכה ב-1917 בחרו משפחות רבות בשמות הנשמעים פחות יהודיים ושרבים התחתנו בנישואי תערובת כדי שילדיהם לא יצטרכו לכתוב את המילה Evri (יהודי) בעמודת - הלאום בדרכון הפנימי. הצטערתי גם לשמוע שכמה יהודים המעוניינים בחקר משפחותיהם עדין מפחדים להופיע בארוע צבורי כמו הסמינר הזה. שאלתי את המארח שלי מה פירוש הדבר היום להיות יהודי ברוסיה. תשובתו היתה: "זה נמדד עד כמה התקדמת במסלול ההגירה לישראל".

בהתחשב בהגירה המסיבית מהאמפריה הרוסית לפני כמאה שנה, סביר מאד שכמעט לכל יהודי הגר כיום ברוסיה יש כמה בני דוד במערב. לכן אין פלא שההרצאה "מציאת בני הדוד האמריקניים שלך" היתה פופולרית מאד וגם ב-Family Finder שהבאתי אתי, גילו עניין רב.

שמתי לב שאני הדגשתי בזמן הסמינר-תקופה יותר מוקדמת מאשר זו שאליה התכוונו רוב המשתתפים. עד שגיליתי שאני התכוונתי לתקופה שבה קרובי חיו שם, בעוד שהמשתתפים קודם כל הסתכלו 50-70 שנים אחורה לפני תקופת הטיהורים ומשפטי הראווה של סטלין ואחר כך הטרור הנאצי - התקופה שבה מאות אלפי יהודים סובייטיים נרדפו, נאסרו והושמדו. אנשים פרצו בבכי כשסיפרו על בני המשפחה וחברים שנכלאו בתנאים בלתי אנושיים בגולג של סטלין. יותר מאוחר, בזמן ואחרי מלחמת העולם השנייה היהודים שהצליחו להישדד הורחקו עוד יותר משרשיהם כאשר היה מסוכן לקבל מכתבים מהמערב ואפילו החזקת תצלומים וכתובות היתה כרוכה בסיכון.

שאלות שנעוררו:

- 1) בעית השפה שבה הם יכתבו בחיפוש קרוביהם. הובטח להם שיימצאו מתרגמים.
- 2) אי יכלתם לשלם עבור שרותים גניאלוגיים במטבע זר. דרך הפתרון - אפשרית - חילופי שרות תמורת מידע שיבקשו.

מקורות מידע שהציעו המשתתפים:

אנטון ולדין, חבר במכון הפדגוגי ציין רשימות תושבים יהודיים במוסקבה, בפטרסבורג ובערים אחרות בתקופה שרק יהודים עשירים יכלו לגור מחוץ לתחום המושב. הוא גם ציין שבארכיון ההטורי הממשלתי המרכזי במוסקבה נמצאים ספרי המשטרה מ-1800-1880. יש לחפש תחת הכותרת "יהודים". ב-1881 נהרס בניין המשטרה המרכזי ולכן רק מעט מאד חומר נשאר מאז. אפשר למצוא גם כמה יהודים במדריכים המסחריים של מוסקבה המתחילים ב-1879. בארכיון זה יש גם תיקים של כל הפספורטים הפנימיים שהוצאו. פספורטים אלה הוצאו ליהודים שביקשו זכות ישיבה במוסקבה ולפני הוצאתם נערכו חקירות מדוקדקות על ידי המשטרה, מכאן שבתיקים אלה מצוי מידע רב. קימות גם רשימות של תלמידי האונרסיטאות לפני 1917, אבל צריך לדעת באילו שנים למד התלמיד וכן קיימים ארכיונים רפואיים כאלה של אומנים וסופרים. כנראה חשוב לציין את שנת ההצטרפות לאגודות אלו.

לארכיונים של מהפכת אוקטובר יש אינדקס של 17000-20000 שמות של פרטיזנים, חברים במשמרות האדומים בשנים 1920-1930 שרבים מהם היו יהודים. רשימות אלו שמשו לחישובי הפנסיה של אנשי הצבא. הפרטיזנים באו מכל קצות הארץ ולכן רשימותיהם צריכות להיות בערים השונות. מקורות נוספים הם הארכיונים לענייני דת ושל המחלקה לעניינים רוחניים של דתות זרות. הרשימות מתחילות ב-1870. ביניהן יש רשימות של בית הכנסת במוסקבה. ולדין מציע לחפש בארכיוני הערים רשיונות מכל הסוגים. רוב המסמכים הללו הושמדו, פרט לאלו של היהודים. הבעיה היא שהם אינם מקוטלגים. מקור אחר הוא ארכיון משרד החוץ שגם הוא איננו מקוטלג.

כיצד היגרו ארכיונים יהודיים לקיב?

כמה חברים בסמינר הציעו בגאווה עצי משפחה שהם הרכיבו. חברים אחרים יכלו לתרום חומר נוסף. ביניהם לדוגמא ולרי גסן (Gessen). הוא בנו של יולי גסן, הסטוין

וסופר יהודי חשוב לפני המהפכה שכתב כמה כרכים של אנציקלופדיה רוסית-יהודית שלא נסתיימה בגלל מלחמת העולם הראשונה והמהפכה. עץ המשפחה של גסן עשיר והוא אסף בזמן המחקר גם מידע רב על הגורל של ארכיונים יהודיים גדולים מזמן הסובייטים. הדו"ח שלו פורסם ב-Soviet Jewish Affairs, דצמבר 1991.

לדבריו ארגן יוסף ליברברג, המנהל של המוסד לתרבות יהודית באקדמיה הכלל אוקראינית למדעים, את הרישום של כל התיקים הנוגעים ליהודים בקיב, פודוליה ווולין בארכיון ההסטורי המרכזי של קיב. ליברברג הציע לרכז את כל החומר הארכיוני היהודי מאוקראינה בקיב וכך נפתח המדור הארכיוני היהודי ב-1929.

בין הארכיונים שהועברו היה הארכיון של הסניף בקיב של ועד החברה להפצת ההשכלה בין יהודי רוסיה (OPE). חברה זו נוסדה בפטרסבורג ופעלה בשנים 1863-1929. התיקים הנוגעים לקיב מתייחסים לשנים 1907-1917. גסן מצא מכתב ממנהל ארכיון המחוז ב-Zinovevsk (לפנים אליזבטגרד וכיום קירובוגרד) ובו הוא שואל מה לעשות ב-700 ספרים שנאספו מ-20 בתי כנסת ומ"קהל אליזבטגרד". נמצאו גם דו"חות מדניפרופטרובסק ומאודסה. בגלל ריבוי החומר באודסה הציע ליברברג לפתוח מדור יהודי מיוחד בארכיון המחוזי באודסה. הדבר לא נתקבל והחומר הועבר גם הוא לארכיון הנ"ל בקיב.

מחקרו של גסן מראה שארכיונים יהודיים רבים מפטרסבורג היו בקיב בין השנים 1930-1920. רבים הוחזרו יותר מאוחר לארכיון ההסטורי הממשלתי המרכזי בלנינגרד, אולם אחדים נמצאים עדין בספריה המדעית המרכזית של האקדמיה האוקראינית למדעים.

"החוויה היהודית של ניו יורק" צמח יעקובסון

בשבוע האחרון של יולי אירחה החברה הגניאלוגית היהודית של ניו יורק את הסמינר הלאומי ה-11 על גניאלוגיה יהודית תחת הסיסמה "החוויה היהודית של ניו יורק".

הרוב המכריע של המשתתפים היו אמריקאים או קנדים, וזאת היתה אולי אחת החולשות המעטות של סמינר זה. הסיבה כמובן שהגניאלוגיה היהודית בארה"ב בתנופה מרשימה, ונראה ששאר העולם היהודי הגניאלוגי עדיין יחסית כחיתוליו.

חלק מכובד של הכנס הוקדש לטכנולוגיה של הגניאלוגיה, ובעיקר לכלי העבודה העיקרי של גניאלוג בן דורנו: המחשב. היה מבחר גדול של הרצאות ודיונים בתחום המתודולוגי למתחילים ולמתקדמים. כל מי שרצה להשכיל בא על סיפוקו. בהקשר זה אפשר לציין שהגניאלוגים האמריקאיים מתחלקים לשתי קבוצות: אלה שכבר משתמשים במחשב ואלה שמתלבטים בבחירה של התוכנה והציוד. הציגו ומכרו תכנות מקיפות ותוכנות עזר ולרוב השאלות שהוצגו היו תשובות. במהלך הכנס עמד לרשותנו אולם מחשבים בו ניתן היה לנסות תכנות ולראות פיתוחים.

אחת התופעות המרשימות ביותר של הכנס היתה האפשרות לקבל 10 דקות עם אלכסנדר בייזר, יהודי יוצא מוסקבה המתגורר בצרפת. במשך שנים אסף (בהיותו בבריה"מ) פרטים על 49,000 שמות משפחה יהודיים מפנקסי הבוחרים של תקופת הצאר הרוסי. בייזר פיתח מסד נתונים ועומד לפרסמו כספר בסוף שנת 1992. במסד הנתונים - אטימולוגיה של שמות המשפחה וכן רישום מדוייק באיזה ישובים שמות אלה היו קיימים בתחילת המאה. זהו אוסף היסטורי יחודי של שמות משפחה יהודיים ואלכסנדר עצמו הינו אנציקלופדיה "שמית" מתהלכת. (שני מאמרים שלו הופיעו ב"אבותינו" 3 VIII, 4 VII).

הדגש בכנס היה על מחקר גניאלוגי של אירופה והרצאות רבות התייחסו לשינויים שעוברים על מזרח אירופה עם קריסת הקומוניזם.

במהלך הכנס אורגנו סיורים עם עניין יהודי מיוחד בניו יורק וסודרו שעות ביקור מיוחדות ברבים מהארכיונים באיזור ניו יורק בהם חומר בעל חשיבות גניאלוגית.

לרשות 500 המשתתפים עמד גם "חדר משאבים" ובו חומר מגוון ורב - ממרשמי נישואין של ניו יורק ועד למומחה גניאלוג מורמוני עם מחשב ומסד נתונים עם מליוני שמות ממאגרי הספריה ההיסטורית של המורמונים. כמו כן הוצג בפעם הראשונה THE JEWISH PEOPLE FINDER - אוסף של 150,000 אנשים (בשלב ראשון). המהדורה הראשונה של המיקרופישים עומדת לרשות החברים בחדר הביבליוגרפיה של הספריה הלאומית.

הכנס היה בסך הכל מאורגן יפה מאוד ולווה בעשרות מארגנים, סדרנים ומתנדבים שטרו רבות כדי לסייע בכל בעיה אפשרית. עם הגיענו חולק מדריך מקיף בכתב (syllabus) צפוף אינפורמציה הכולל כמה מאות עמודים. (עותק אחד הובא לספרייה של החברה בירושלים ועומד לרשות החברים בשעות הפתיחה). ללא ספק יש עדיין תחומים שאפשר לשפר בכנס כזה, אך צריך לברך על העבודה העצומה שנעשתה... ולהתחיל לחשוב איך נתמודד עם כנס בינלאומי בסדר גודל כזה, ואולי אף יותר גדול, בקיץ 1994, עת שמצפים מאתנו לעזור בארגון בפעם השניה הכנס בארץ.

Family Finder של חברתנו - דרכים לקידום המחקרים של חברינו שלמה ברנדווין

הרשימות שערכתי בנויות על שתי רשימות מסווגות על פי סדר א-ב, והן:

1. שמות החברים, כתובותיהם ומספרי הטלפון.
2. שמות המשפחות הנחקרות בהן עוסקים החברים.

מטרת הרשימות היא:

- לייעל את הדרכים להעברת אינפורמציה ופרטים שונים בין החברים.
- לחפש דרכים להידוק הקשרים בין החברים לתועלת המחקרים שהם עובדים עליהם.

לדוגמא: על השם הורביץ עובדים 5 חברים, ועל השם יפה עובדים 3 חברים.

יתרון נוסף לרשימות אלו, והיא: שבאמצעותה יכולה מזכירות חברתנו לעדכן את מספר החברים הפעילים והלא פעילים, את עדכון מצב התשלומים השנתיים של החבר וכדומה.

הפרטים ברשימות הנם במצב של התעדכנות מתמדת בהתאם לאופי הפעילות של החברים.

ולכן אני מציע:

1. החברים שטרם מלאו את טופסי ההרשמה - מתבקשים למלאם.
2. החברים שמוצאים לנכון להשלים, להוסיף ולשנות - יעשה כך.
3. להדפיס את הרשימות ולהפיצן בין החברים.
4. להדפיס מעת לעת דפי עדכון.

רשימות אלה הן שלב ראשון שמטרתה לייעל את הדרכים לחקר המשפחות. אנו פונים בזה אל החברים שיש להם הצעות ורעיונות לשם קידום וייעול הנושא - להעלותם בכתב ולהמציאם אלינו.

אציין לדוגמא:

הרשימות הבאות יכולות להיות לעזר רב:

1. שמות המשפחה (המיוחסות לשושלת מפורסמת) ומקורן של המשפחות.
2. שמות פרטיים ומשפחה - מקורם, והתפתחותם של השמות.

ספרים שהופיעו

ספרד וירושלים - דוד ר. דסה
מרים דוברינסקי

תולדות משפחת דסה, הוצאה פרטית, ירושלים תשנ"ב, 313 עמ'
דוד דסה בספרו היפהפה נותן תאור מרשים על תולדות משפחתו שהינה אחת המשפחות הספרדיות השורשיות בירושלים מסוף המאה ה-17 ואילך. תאורי החיים בעיר העתיקה היציאה מהחומות, משכנות שאננים וימין משה מקסימים במיוחד. וכל אוהב הארץ יחנה

מספר זה גם אם איננו מתעניין בנושא הגניאלוגיה במיוחד.

לנו המתעניינים בגניאלוגיה ספר זה שניכרת בו העבודה הרבה שהושקעה בו, המקיף את תולדות משפחת דסה על דורותיה - גילגולי משפחה יהודית לספרד ומספרד לצרפת יון וחזרה לארץ הנו חגיגה מיוחדת. כל אחד מאתנו חוגג עם המחבר להצלחתו בהוצאת מתקרו.

אוסף התמונות והתעודות המשפחתיות מאיר עיניים במיוחד מסוף המאה ה-19, התחלת ה-20. הוא מקיף את כל בני המשפחה בארץ על כל ענפיה (וגם חלק מחו"ל) שהשתלבו בכל ענפי העשייה בארץ, ביניהם רבנים מפורסמים, חכמים אנשי כלכלה ומסחר ופועלים שכולם יחד מהווים מסכת משפחתית חמה ותומכת. חיי קהילה תוססים - בתי כנסת יסוד "משגב-לדך", תאורי מלחמת השחרור בירושלים מעניינים במיוחד.

המחבר השיג חומר גם מספרד וגם מספריות האינקוויזיציה וגילה חומר מעניין במיוחד.

מקור השם דסה: דאסה עיירה במחוז סוריה הנמצאת מערבה לסרגוסה. חלק מהמשפחה נשא גם תואר אצולה ותמונת סמל האצולה נמצאת בספר.

הספר מכיל סקירה היסטורית קצרה אבל ממצה על תולדות יהדות ספרד וגלגוליה נוסף לסקירה המשפחתית.

גם על המרנים לבית דסה לא פסח המחבר.

ספר מעניין ערוך בצורה מרשימה ומהודרת המציין ע"י כל ספור את מקורותיו וכולל לוחות יחס לענפי המשפחה השונים. נאחל למחבר שבעקבות ספרו יעלה על מקורות נוספים להשלמת החומר הגניאלוגי. (הספר נמצא בספרייתנו)

יהודי פולין וליטא עד שנת ת"ח (1648) - מבואות ומקורות מבוארים מאת שמואל ארתור ציגלמן דן אפרת

הוצאת מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל, ירושלים תשנ"א.

הספר כתוב עברית ומכיל כ-700 עמודים, בהם מספר עמודי תמונות.

בספר זה מביא החוקר ש.א. ציגלמן תרגום של מאות תעודות שנשתמרו בארכיונים ממלכתיים, עירוניים ופרטיים ובספריות שונות ואשר קשורות באופן זה או אחר ביהודים ובחיייהם בפולין.

הספר מחולק לפרקים ע"פ הנושאים בהם עוסקות התעודות - כתבי קיום, תקנות מלכים בענייני היהודים, נתוני מפקדים, החלטות בתי משפט בעניינים בהם היו מעורבים יהודים, מסחר ועוד.

פרק אחד מביא תעודות ממקורות יהודיים ועוסק בהחלטות ועדי הקהילות וכד'. התעודות המוקדמות ביותר הינן מסוף המאה השתים עשרה והמאוחרות ביותר משנת 1648, בכל פרק מסודרות התעודות ע"פ סדר כרונולוגי.

בסוף הספר מצויה מפה גדולה של הישוב היהודי בפולין בתקופה המדוברת.

הספר מאפשר הצצה לחומר ארכיוני שלחוקר השורשים הממוצע אין גישה אליו, אם בגלל בעיית השפה ואם בגלל הקושי הכלכלי והפיזי להגיע לכל הארכיונים הקיימים.

כיוון שהתעודות בהן עוסק הספר נכתבו לפני שהיהודים בפולין נשאו שמות משפחה, קשה לאתר קרובי משפחה אפשריים אך פרטים נוספים המופיעים לעתים, כמו כתובת, עיסוק ושמות בני משפחה נוספים עשויים לסייע במשימה זו. הספר מספק בצד המידע הגניאלוגי האפשרי, גם מידע רב על חיי היהודים בפולין בתקופה הנתונה, דבר החשוב לעתים לא פחות מזיהוי של אדם זה או אחר.

בסוף הספר מצוי מפתח המאפשר איתור אנשים ע"פ שמם הפרטי ומקום מגוריהם. אני מצאתי בספר מספר פרטים בלתי מוכרים על אחד מאבותי, ר' שלום שכנא ב"ר יוסף מלובלין וכן פרטים ביאוגרפיים נוספים על מספר אנשים הקשורים גם הם למשפחתי.

ראה גם עמ' XII.

לקט ידיעות

הסמינר לגניאולוגיה יהודית הבא יתקיים בטורונטו שבקנדה ב-27-30 ביוני 1993 במלון Park Plaza.

מידע נוסף: The Jewish Genealogical Society of Canada
Dr. Rolf Lederer
P.O. Box 446, Station A
Toronto, Canada M5N 2T1

הסמינר הבין לאומי הבא יתקיים ב-1994 בירושלים. (פרטים יבואו)

לקט מהעתונות הגניאלוגית בצרפת

Revue Trimestrielle du Cercle de Genealogie Juive
No. 32 (Tome 8, 4e trimestre 1992)

עמ' 9: מחקר משפחתי באימפריה העותמנית מאת לורנס חזן (Laurence Hazan)
אלה הן תולדות משפחה שמקורה באיזמיר, עברה למצרים בשנות ה-20 של המאה הנוכחית ומשם התפזרה בכל העולם. השמות המוזכרים הם בעיקר Barki, Sarda, Azicri ו-Pontremoli. לגבי פונטרמולי יש סברה שנמנו בין האנוסים שחזרו ליהדות כבר בסוף המאה ה-16 בהיותם באיטליה.
מצורף עץ הכולל חמישה דורות מ-1850 ועד ימינו.
המחברת מבקשת כל מידע נוסף על המשפחות הנ"ל.

עמ' 12: פליאוגרפיה עברית: קולופון מ-Burgos משנת 1207, מאת אליאן רוס (Eliane Roos)

המחברת מלמדת כיצד ניתן ללמוד על משפחת הסופר וכמו כן על משפחת מזמין כתב היד, על סמך דברי החתימה (הקולופון) של הסופר. המחברת מצביעה גם על תואר "נשיא" אשר ניתן לצאצאי דוד המלך כמו טודרוס וקלוננימוס.

עמ' 14: בעיות זהות של ישובים מסוימים בחבל אלזס, מאת פייר כץ (Pierre Katz)
באיזור זה ישנם ישובים שונים אשר להם אותו שם בדיוק. יש לכן לפנות למומחה לקביעת מיקום ישוב.

עמ' 15: ספריות מורמוניות בצרפת, מאת בזיל ג'ינג'ר (Basile Ginger)
זאת רשימה של ספריות מורמוניות חדשות נוספות, וכמו כן רשימת מיקרופילמים שכבר צולמו מתוך הארכיונים המחוזיים.

עמ' 16: סקירת ספר חדש "הטרנספרים השונים של יהודי איזור Marseille אל מחנות Drancy או Compiègne בדרך למחנות ההשמדה 24.7.1944 - 11.8.1942 מאת סרג' קלרספלד

מדובר בתהליך העברת כ-5000 יהודים מדרום צרפת אל מחנות הסגר בסביבות פריז ומשם לאושוויץ לרוב. הספר הכולל מעל ל-5000 שמות הנו הראשון מסדרה של ספרים אשר יציגו, לפי איזורים גיאוגרפיים, את שלבי ההשמדה.